

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання декларації»

1. Обґрунтування необхідності прийняття проекту Закону.

27 жовтня 2020 року Конституційним Судом України ухвалено Рішення № 13-р/2020, яким визнано такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), пункти 6, 8 частини першої статті 11, пункти 1, 2, 6–10¹, 12, 12¹ частини першої, частини другу – п'яту статті 12, частину другу статті 13, частину другу статті 13¹, статтю 35, абзаци другий, третій частини першої статті 47, статті 48–51, частини другу, третю статті 52, статтю 65 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700–VII та статтю 366¹ «Декларування недостовірної інформації» Кримінального кодексу України.

Конституційний Суд України вважає, що встановлення кримінальної відповідальності за декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації, а також умисне неподання суб'єктом декларування декларації є надмірним покаранням за вчинення цих правопорушень.

Водночас, відповідно до Конституції України виключно законами України визначаються діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушення та відповідальність за них (п.3 ч.1 ст. 85, п. 22 ч.1 ст. 92).

Відповідно до правової позиції Конституційного Суду України під час офіційного тлумачення положень статті 75 у Рішенні [№ 17-рп/2002 від 17.10.2002](#) визначення Верховної Ради України єдиним органом законодавчої влади означає, що жоден інший орган державної влади не уповноважений приймати закони. Верховна Рада України здійснює законодавчу владу самостійно, без участі інших органів.

04.12.2020 року Верховною Радою України було прийнято законопроект № 4460-д, яким, зокрема, було повернуто кримінальну відповідальність за недостовірне декларування та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Однак, у прийнятому проекті наявна ціла низка недоліків, які можуть мати наслідком відсутність практичної реалізації норм про притягнення до кримінальної відповідальності за недостовірне декларування та неподання

суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Так, зокрема, прийняті у законопроекті № 4460-д норми спричиняють до таких негативних наслідків:

1. Звуження кола суб'єктів декларування по окремих пунктах статті 3 Закону України «Про запобігання корупції». Таким чином, колишні посадовці не зможуть бути суб'єктами вчинення кримінального правопорушення.

2. Перехід окремих складів правопорушень у категорію кримінального проступку, а не злочину. Це позбавляє орган досудового розслідування – Національне антикорупційне бюро України можливості розслідувати такий склад правопорушення, оскільки, відповідно до статті 3 Кримінального процесуального кодексу України, його службові особи не є дізнавачами.

3. Категорія кримінального проступку та відповідно відсутність у переліку корупційних правопорушень (примітка до ст. 45 ККУ) надає можливість уникати кримінальної відповідальності через застосування інститутів звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям (ст. 45 ККУ), у зв'язку з передачею особи на поруки (ст. 47 ККУ), у зв'язку із зміною обстановки (ст. 48 ККУ), а також у зв'язку із меншими строками давності (ст. 49 ККУ).

4. Менший рівень санкції за неподання декларації, ніж за недостовірне декларування та відсутність такого виду покарання як «позбавлення волі» стимулює осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, взагалі не подавати декларації.

Статистика НАБУ свідчила, що станом на осінь 2020 року в роботі НАБУ перебувало 110 кримінальних проваджень по старому складу статті 366-1 ККУ, в межах яких детективи досліджували близько 180 фактів умисного внесення посадовцями недостовірних відомостей до е-декларацій. 7 особам, серед яких троє колишніх народних депутатів, повідомлено про підозру. 34 справи скеровано до суду. Стосовно 13 осіб є рішення суду (6 вироків, стосовно 7 осіб справи закриті за nereабілітуючими підставами). Підставою укладання угод про визнання винуватості зі слідством для суб'єктів вчинення правопорушення були саме можливі санкції у вигляді позбавлення волі.

5. Обмеження волі як вид покарання застосовується рідко у зв'язку з малою кількістю кримінально-виконавчих установ, у яких може забезпечуватись дотримання умов виконання цього покарання, а саме відбуття покарання здійснюється в установах відкритого типу без ізоляції від суспільства.

Загалом, послаблення санкцій за вказані діяння не дозволить забезпечити досягнення мети покарання, якою відповідно до статті 50 Кримінального кодексу

України є виправлення засуджених, а також запобігання вчинення ними та іншими особами нових правопорушень.

Більш того, досвід іноземних країн свідчить, що призначення покарання у вигляді позбавлення волі за такий вид правопорушення є типовою міжнародною практикою. Так, у Франції за подання неправдивих даних у декларації передбачено позбавлення волі на строк до 3 років, у Польщі – до 5 років, у Литві – до 8 років.

Окрім того, дієві санкції за недостовірне декларування/неподання декларації є основою для забезпечення відповідальності за незаконне збагачення, відповідальність за яке передбачена у статті 368-5 Кримінального кодексу України.

З огляду на зазначене, а також враховуючи аналіз судової практики стосовно статті 366¹ Кримінального кодексу України, пропонується вдосконалити правове регулювання кримінальної відповідальності за недостовірне декларування та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

2. Цілі і завдання проекту Закону

Забезпечити виправлення законодавчих недоліків, що виникли після прийняття Верховною Радою України законопроекту № 4460-д, яким, зокрема, було повернуто кримінальну відповідальність за недостовірне декларування та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

3. Загальна характеристика і основні положення

Законопроектом передбачається внесення змін до Кримінального кодексу України.

Так, вносяться зміни до примітки до статті 45 Кримінального кодексу України. До переліку корупційних правопорушень додаються статті 366² та 366³ ККУ «Декларування недостовірної інформації» та «Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування».

Також, пропонуються нові редакції вказаних статей 366² та 366³ ККУ «Декларування недостовірної інформації» та «Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування».

У статті 366² ККУ у разі умисного декларування недостовірних відомостей на суму від 500 до 2000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб – санкція

у вигляді штрафу від трьох до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, у разі умисного декларування недостовірних відомостей на суму понад 2000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб – санкція у вигляді штрафу від чотирьох до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі до 2 років.

У статті 366³ ККУ за умисне неподання декларації – санкція у вигляді штрафу від трьох до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі до двох років.

Окрім того, розширюється перелік суб'єктів декларування до осіб, які припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері регулювання.

Основними нормативними актами у даній сфері правовідносин є Конституція України, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Закон України «Про запобігання корупції».

5. Фінансово-економічне обґрунтування.

На момент внесення проект Закону не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України.

6. Прогноз наслідків прийняття законопроекту.

Прийняття проекту Закону дозволить забезпечити усунення недоліків практичної реалізації норм щодо притягнення до кримінальної відповідальності за недостовірне декларування та неподання декларацій, а також досягнення мети покарання, якою відповідно до статті 50 Кримінального кодексу України, є виправлення засуджених, а також запобігання вчинення ними та іншими особами нових правопорушень.

Народний депутат України

Юрчишин Я.Р. (№ 215)

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ЮРЧИШИН ЯРОСЛАВ РОМАНОВИЧ
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000343B2700C0AC6B01
Дійсний до: 14.03.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 215д9/1-2020/250544 від 24.12.2020

304066